

Lang was tekenen uit de gratie bij Nederlandse kunstenaars. Sinds de jaren tachtig maakt de tekenkunst echter een spectaculaire comeback. In het Stedelijk Museum Schiedam is nu een overzicht te zien van Nederlandse tekenaars.

Tekenkunst uit de polder

Henny de Lange

Doodverklaard is de tekenkunst nooit in de naoorlogse jaren. Maar op Nederlandse kunstopleidingen hoefden studenten in de jaren zestig en zeventig niet aan te komen met het verhaal dat ze wilden leren tekenen.

Tot in de jaren tachtig bestond tekenen naar de natuur of model eigenlijk niet meer in Nederland. En afstuderen op tekenen werd zelfs min of meer afgeraden. Wie nu door de zalen van het Stedelijk Museum Schiedam dwaalt, kan zich nauwelijks voorstellen dat nog niet eens zo lang geleden de tekenkunst amper meetelde.

Met een groots overzicht van de Nederlandse tekenkunst na 1960 wordt in Schiedam de glorieuze comeback van de tekening gevierd. Op de tentoonstelling *All About Drawing* is werk te zien van honderd kunstenaars. Jongere kunstenaars werden geselecteerd op het criterium dat de tekening in hun oeuvre de belangrijkste discipline is.

Bij oudere kunstenaars gaf de doorslag of het tekenen een belangrijke grondslag is voor hun schilderijen, zoals bij Armando, Lucebert, Co Westerik en Marlene Dumas. De samenstellers van de expositie, directeur Diana Wind van het Schiedams museum, en tekenaar en tentoonstellingsmaker Arno Kramer, stelden verder als voorwaarde dat de kunstenaars op papier werken.

Er is een enkele uitzondering gemaakt voor onder meer Claire Harvey die op glas tekent en kunstenaars die collage-achtig werk maken. De meeste kunstenaars werken met traditionele materialen als potlood, houtsnoel, inkt, pastel en aquarel.

Hoewel er pas vanaf midden jaren tachtig sprake is van een revival van de tekenkunst, biedt de tentoonstel-

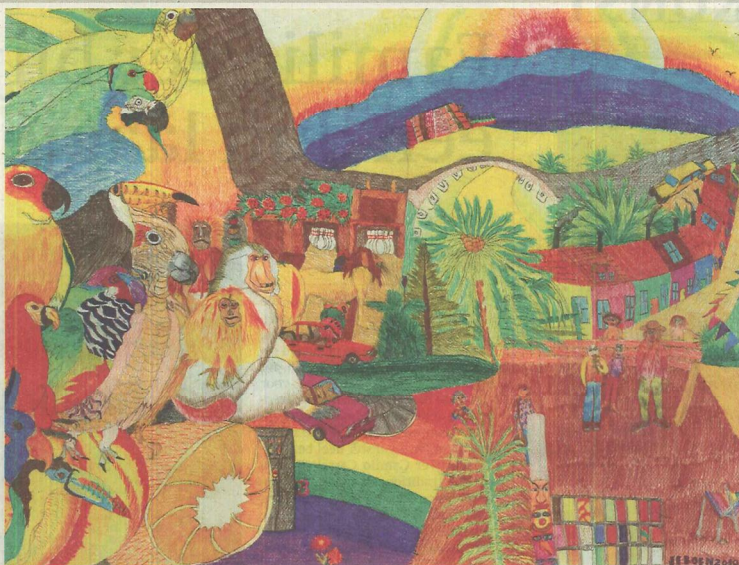
ling een overzicht van de afgelopen vijftig jaar. Daardoor konden ook de kunstenaars aan bod komen die een voorbeeld, een inspiratiebron of zelfs docent zijn geweest van de jongere generaties tekenaars.

Wat wordt er in Nederland ongewoonlijk veel en vaak ook goed getekend, is de eerste indruk na een snelle verkenningronde over de drie verdiepingen omvattende tentoonstelling. En dan te bedenken dat er veel talenten moesten afvallen, omdat de curatoren de limiet op honderd hadden gesteld.

Bij de tweede ronde dringt ineens door dat er eigenlijk kop noch staart zit aan deze tentoonstelling. Stijlen en genres wisselen elkaar lukraak af, waardoor soms wonderlijke combinaties ontstaan. De tekeningen zijn niet volgens een bepaald thema geordend. De curatoren hebben de werken vrij intuïtief bij elkaar gehangen, omdat de expositie in de eerste plaats een soort panorama moet zijn dat uitzicht biedt op de diversiteit van het Nederlandse tekenlandschap.

Het resultaat is een spectrum aan invalshoeken, ofwel 'families' in de woorden van Kramer en Wind. Zo zijn er tekeningen die de natuur als onderwerp hebben, met onder meer het monumentale werk van Renie Spoelstra die verlaten en sinistere recreatiegebieden tekent, en de apocalyptische tekeningen van Raquel Maulwurf. Ook de overweldigende landschappen van Erik Odijk, die ook aan verval en vergankelijkheid refereren, zijn bij deze 'familie' ondergebracht.

Een andere categorie is die van de abstracte werelden die alleen op papier kunnen bestaan, zoals Robbie Cornelissen die creëert in zijn imponerende tekeningen van gebouwen en Rik Smits in zijn duizelingwekkende stadsgezichten. Veel kunst-

Een tropische fantasiewereld van Jeroen Pomp in 'Curaçao' (2010).

'Final Cut' van Hanneke Francken.

naars laten zich inspireren door hun fantasieën en gedroomde werelden.

Ook opvallend is de voorkeur voor werken op groot formaat. Tekenend heeft iets puurs en kwetsbaars. In een paar eenvoudige potloodlijnen geeft de kunstenaar zich bloot. Bij tekenen denk je aan een schetsboek met kleine, snelle schetsjes, een enkele rake lijn of juist een verfind netwerk van lijntjes, waaraan het vakmanschap van de kunstenaar is af te lezen.

Die intieme en ingetogen werken hangen er ook, maar die trefje vooral aan bij de oudere kunstenaars, zoals Armando, Co Westerik, Jan Schoonhoven, Cor de Nobel en Arie de Groot. De jongste generatie heeft de grenzen van de tekenkunst drastisch opgerekt, ook letterlijk.

Het schetsboek is ingeruild voor

enorme lappen papier, van soms wel twee bij drie meter. De kwetsbare ijle potloodlijnen hebben plaats gemaakt voor dikke lagen houtsnoel en pastekrijt. Een enkeling hanteert zelfs de spuitbus om nog heftiger kleuren toe te voegen.

Een zinderende zeggingskracht hebben veel werken bij de eerste aanblik. Als je aandachtiger gaat kijken, valt ook nog eens de gelaagdheid op.

Ze kunnen er wel iets van, al die jonge kunstenaars die willen laten zien dat de tekenkunst springlevend is. Om er een paar uit te lichten: Hanneke Francken (1976) maakt enorme, levendige tekeningen. De oogstrelende kleuren spatten van het papier. Temidden van die kleurenexplosies zijn de veren van dode vogels te ontwaren, heel fijntjes getekend, die

Manifestatie

Gelijktijdig met de tentoonstelling *All About Drawing* wordt de landelijke Tekeningen Manifestatie gehouden. Zo'n vijftig galerijen en musea in het hele land besteden de komende tijd extra aandacht aan de tekenkunst.

All About Drawing, eerste overzicht van de Nederlandse tekenkunst na 1960. Te zien t/m 28 augustus in Stedelijk Museum Schiedam. Het boek *All About Drawing*, 100 Nederlandse kunstenaars' kost 34,50 euro. Voor meer info: www.stedelijkmuseumschiedam.nl.

symbool staan voor de dood als onontkoombaar onderdeel van de levenscyclus.

De vloeiende tekeningen van Willemlijn Saaltink doen in de verte aan het werk van Escher denken. Automatisch volg je de sporen van kwetskool die ze heeft getrokken op het papier en zo word je ondergedompeld in haar originele beeldenwereld.

Eén van de jongste en meest opvallende kunstenaars op deze expositie is Jeroen Pomp (1985). Zijn vrolijke kleurpotloodtekeningen van tropische fantasiewerelden met veel dieren worden tot de 'outsiderkunst' gerekend, omdat hij autistisch is en geen kunstopleiding heeft gevolgd. Er is nog meer outsiderkunst op deze expositie en wel van de hand van Willem van Gulpen (1927-2005), die wordt gezien als de belangrijkste outsiderkunstenaar van Nederland.

Met de aanwezigheid van deze twee outsiders lijken de samenstellers van de tentoonstelling ook te willen benadrukken hoe divers en kleurrijk het Nederlandse tekenlandschap is.

Al met al is *All About Drawing* een heerlijke kijkbeleving, al zitten er ook werken tussen waarbij je je afvraagt waarom die nu eigenlijk geselecteerd zijn. Een andere vraag die zich opdringt, is wanneer er weer een tegenbeweging op gang komt waarin jonge kunstenaars ook weer durven te kiezen voor de essentie van tekenen: het trekken van een enkele eenvoudige lijn met een nietig potloodje. Dat maakt nu al nieuwsgierig naar de vervolgententoonstelling die er beslist moet komen. Over pakweg een jaar of tien.

advertentie

Het beste van Boijmans en meer

"Deze tentoonstelling klopt tot in detail" Trouw

www.boijmans.nl

museum van boijmans van beuningen